

Петро Бішко

студент гр. ФФм-11,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Йосип Власик

студент гр. ФФм-11,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Світлана Коваль

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Місцеві бюджети є фінансовою основою функціонування територіальних громад, яка забезпечує її подальший розвиток. Фінансові ресурси, які мобілізуються до місцевих бюджетів створюють матеріальну базу, котра дає можливість місцевим органам влади виконувати покладені на них функції.

Внаслідок віроломного вторгнення росії на нашу територію постали нові виклики перед громадами, пов'язані із необхідністю вирішувати комунальні, гуманітарні, міграційні та логістичні проблеми, відновлювати зруйноване. Для вирішення цих завдань необхідні значні обсяги фінансових ресурсів [1]. Військові дії спричинили руйнування, неможливість функціонування бізнесу та масову міграцію населення, що призвело до зниження надходжень до місцевих бюджетів. «Кожна четверта громада, що знаходилася у зоні вторгнення РФ, збрала щонайменше на 50% менше доходів від довоєнних планів. Серед ОТГ, які знаходились поза зоною бойових дій, 2/3 відзначили падіння доходів» [1].

Таблиця 1

Динаміка, склад і структура доходів місцевих бюджетів України у 2018–2022 рр.

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	млрд грн	питома вага,%	млрд грн	питома вага,%	млрд грн	питома вага,%	млрд грн	питома вага,%	млрд грн	питома вага,%
Податкові надходження	232,6	41,4	270,5	48,3	285,6	60,6	346,7	59,7	393,5	70,9
Неподаткові надходження	28,0	5,0	26,1	4,7	21,5	4,6	27,2	4,7	22,0	3,4
Доходи від операцій з капіталом	2,1	0,4	2,9	0,5	3,5	0,7	3,5	0,6	2,3	0,4
Цільові фонди	0,8	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,3	0
Трансферти	298,9	53,1	260,4	46,5	160,3	34,0	202,7	34,9	137,0	24,7
Всього	562,4	100,0	560,5	100,0	471,5	100,0	580,7	100,0	555,1	100,0

Примітка. Складено та розраховано за [2]

Для доходів місцевих бюджетів України характерним є переважання податкових надходжень (табл. 1), при чому їх частка у період військового стану зросла порівняно із попередніми періодами до рівня 70,9%. Основним бюджетоутворюючим податком, що надходить до місцевих бюджетів є податок на доходи фізичних осіб, який у 2022 р. надійшов в обсязі 272,2 млрд грн

Зростання обсягу податкових надходжень у 2022 р. зумовлено підвищенням нормативу зарахування податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів із 60% до 64% (починаючи із 2022 р.). Крім того, зростання обсягів ПДФО обумовлено підвищенням грошового забезпечення військовослужбовців (+70,3 млрд грн) [3].

Важливим джерелом доходів місцевих бюджетів є єдиний податок, приріст надходжень якого досягнуто внаслідок змін податкового законодавства, яким дозволено суб'єктам господарювання із значними доходами (переходити на спрощену систему оподаткування і сплачувати не податок на прибуток за ставкою 18%, а єдиний податок в розмірі 2%).

Зниження обсягу та питомої ваги неподаткових доходів зумовлено призупиненням (обмеженням) надання адміністративних послуг в умовах воєнного стану, відповідно зменшенням надходжень плати за адміністративні послуги порівняно із попередніми періодами.

Труднощі війни показали, що органи місцевого самоврядування здатні протистояти будь-яким викликам, у тому числі і у фінансовій сфері. Так, органи місцевого самоврядування забезпечили потужну підтримку силам територіальної оборони, національної безпеки і ЗСУ, внутрішньо переміщеним особам, які потребували матеріальної підтримки. За рахунок коштів місцевих бюджетів здійснювалася підтримка релокованого бізнесу, організація укриттів при цьому продовжувалося надання послуг жителям громад.

В умовах воєнного стану найбільше зросли видатки місцевих бюджетів на громадський порядок, безпеку та судову систему (+539% або +9,4 млрд грн), видатки на соціальний захист (+4% або +1,1 млрд грн). І навпаки, видатки на освіту та охорону здоров'я у 2022 році знизилися на 7% (-16,8 млрд грн) та на 6% (-2,1 млрд грн) відповідно [4].

Підсумовуючи зауважимо, що в умовах воєнного стану місцевим органам доцільно спрямувати зусилля на оптимізацію використання коштів бюджету, реалізовувати заходи спрямовані на створення нових робочих місць, стимулювання та релокацію бізнесу, створення умов для бізнесу, витісненого із зон активних бойових дій, залучення коштів інвесторів, інвентаризацію існуючих ресурсів та раціональне їх використання.

Список використаних джерел

1. Піддубний І. Як змінилися бюджети громад під час війни. *Українська правда*. 7.11.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/7/693539/>
2. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua>
3. Довідка щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2022 р. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv>.
4. Онищук І. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 р. URL: <https://decentralization.gov.ua/en/news/16105?page=58>